

JAN KIL

Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu

ODDALENIE WNIOSKU DOWODOWEGO STRONY
ZŁOŻONEGO PO ZAKREŚLONYM PRZEZ ORGAN
PROCESOWY TERMINIE - ROZWAŻANIA
NA TLE ART. 170 § 1 PKT 6 I § 1A K.P.K.

1. WPROWADZENIE

W ujęciu modelowym wprowadzenie dowodów do prowadzonego postępowania karnego może odbywać się w dwojaki sposób, tj. może następować na skutek własnej inicjatywy organu prowadzącego postępowanie (a więc zgodnie z zasadą działania z urzędu) albo na skutek wniosku strony (a więc na zasadzie skargowości)¹. Przedstawione rozwiązanie normatywne należy uznać za korespondujące z inkwizycyjno-kontraduktoryjnym modelem procesu. W modelu tym organ procesowy prowadzący postępowanie uprawniony jest, a zarazem zobligowany do prowadzenia postępowania dowodowego, zmierzającego do wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, a w konsekwencji wydania decyzji procesowej realizującej zasadę prawdy materialnej². Zasada ta,

---

¹ M. CIEŚLAK, *Dzieła wybrane, II: Polska procedura karna. Podstawowe założenia teoretyczne*, red. S. WALTOŚ przy współpr. M. RUSINKA i S. STEINBORNA, Kraków 2011, s. 348.

² Zob. szerzej W. DASZKIEWICZ, *Proces karny. Część ogólna*, Poznań 1995, s. 82-85; T. GARDOCKA, *Postępowanie karne*, Warszawa 2005, s. 105-106; A. GABERLE, *Leksykon*

wyrażona w art. 2 § 2 k.p.k., stanowi dyrektywę adresowaną do organu procesowego, by wszystkie wydawane w procesie karnym decyzje były oparte na ustaleniach faktycznych zgodnych z rzeczywistym stanem rzeczy, tj. na ustaleniach prawdziwych³. Prawda materialna oznacza zatem wymóg osiągnięcia odpowiedniego kwantum wiedzy i pewności w poznaniu procesowym, bez którego rozstrzygnięcie o przedmiocie sprawy jest niedopuszczalne. Zdefiniowany powyżej prawny obowiązek dowodzenia (*onus probandi*), związany z koniecznością przeprowadzenia wszystkich dowodów mających istotne znaczenie dla sprawy, przemawiających – zgodnie z zasadą obiektywizmu statuowaną w art. 4 k.p.k. – zarówno przeciw oskarżonemu, jak i na jego korzyść, spoczywa na etapie postępowania przygotowawczego na organach ścigania, zaś na etapie jurysdykcyjnym na sędzię oraz oskarżyciela publicznym⁴. Opisane powyżej elementy inkwizycyjne uzupełniają w mieszanym mo-

---

polskiej procedury karnej, Gdańsk 2009, s. 370-372; R. KMIECIK, [w:] R. KMIECIK, E. SKRĘTOWICZ, *Proces karny. Część ogólna*, Warszawa 2009, s. 84-87; S. WALTOŚ, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2009, s. 219-228; K. WOŹNIEŃSKI, *Prawo karne procesowe. Zarys instytucji*, Gdańsk 2009, s. 37; J. GRAJEWSKI, [w:] *Prawo karne procesowe – część ogólna*, red. J. GRAJEWSKI, Warszawa 2011, s. 99-102; T. GRZEGORCZYK, J. TYLMAN, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2011, s. 91-95; B. BIEŃKOWSKA, [w:] *Wykład prawa karnego procesowego*, red. P. KRUSZYŃSKI, Białystok 2012, s. 84-88; M. ROGALSKI, [w:] *Proces karny. Część ogólna*, red. G. ARTYMIAK, M. ROGALSKI, Warszawa 2012, s. 43-46; Z. ŚWIDA, [w:] *Postępowanie karne. Część ogólna*, red. J. SKORUPKA, Warszawa 2012, s. 48-49; K.T. BORATYŃSKA, Ł. CHOJNIAK, W. JASIŃSKI, *Postępowanie karne*, Warszawa 2013, s. 17-18; K. MARSZAŁ, *Proces karny. Zagadnienia ogólne*, Katowice 2013, s. 104-107; S. WALTOŚ, *Zasada prawdy materialnej*, [w:] *System prawa karnego procesowego*, III: *Zasady procesu karnego*. Cz. 1, red. P. WILIŃSKI, Warszawa 2013, s. 273-325; J. KIL, 'Quod non est in actis, non est in mundo' – o problemie prawdy w znowelizowanej procedurze karnej uwag kilka, [w:] *Szkice o nowym modelu procesu karnego*, red. T. GARDOCKA, M. JAKUBIK, Warszawa 2014, s. 21-35; IDEM, 'Da mihi fatum, dabo tibi ius' – kontradiktoryjność jako granica aktywności dowodowej sądu w procesie karnym, «Wrocławskie Studia Sądowe» 2/2015, s. 6-22; IDEM, *Przemiany modelu polskiego procesu karnego w latach 2013-2015 – zagadnienia wybrane*, [w:] *Prawo i czas. Księga jubileuszowa z okazji 80-lecia urodzin Profesora Adama Lityńskiego*, red. M. BORSKI i in., Sosnowiec 2020, s. 457-469.

³ A. MURZYNOWSKI, *Istota i zasady procesu karnego*, Warszawa 1984, s. 108; S. WALTOŚ, *Proces karny...*, s. 219; T. GRZEGORCZYK, J. TYLMAN, *op. cit.*, s. 91.

⁴ K. MARSZAŁ, *op. cit.*, s. 372.

delu procesu instytucje odwołujące się do założeń kontradiktoryjnych, wśród których, poza formalnym wyodrębnieniem stron procesowych, jawnością wewnętrzną postępowania, prawem uczestnictwa stron w czynnościach procesowych, zadawania pytań, przemówieniami końcowymi stron czy też prawem zaskarżania decyzji procesowych, w literaturze przedmiotu wymienia się prawo stron do składania wniosków procesowych, w tym zwłaszcza wniosków dowodowych⁵.

W kontekście powyższego należy stwierdzić, że prawo do składania wniosków dowodowych stanowi jedno z najważniejszych uprawnień procesowych przysługujących stronom postępowania. Pozwala ono bowiem, niezależnie od aktywności dowodowej organu procesowego, wykazywać okoliczności korespondujące z interesem procesowym strony, która dany wniosek składa. Prawo do inicjatywy dowodowej ma szczególne znaczenie dla strony biernej w procesie karnym, bowiem stanowi ono jedną z kluczowych składowych prawa do obrony materialnej, gwarantowanego w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP. Jak wskazuje się trafnie w doktrynie prawa konstytucyjnego, „z prawa do obrony w znaczeniu materialnym wynika obowiązek zapewnienia każdemu, przeciwko komu prowadzone jest postępowanie karne, możliwości wpływania na bieg tego postępowania, w tym możliwości czynnego w nim udziału, składania wyjaśnień, zgłaszania wniosków dowodowych, uczestniczenia w postępowaniu dowodowym, kwestionowania na drodze prawnej wydawanych rozstrzygnięć”⁶. Należy także stwierdzić, że zagwarantowanie prawa stron do inicjatywy dowodowej w procesie wiąże się bezpośrednio z rzetelnością postępowania, przez którą, jak wskazuje się w piśmiennictwie, należy rozumieć prowadzenie postępowania karnego w sposób mający zapewnić należytą ochronę słusznych interesów jego uczestników⁷. Odnosi się więc ona przede wszystkim do systemu gwarancji

---

⁵ Por. J. SKORUPKA, *Inkwizycyjna rola sądu w postępowaniu głównym*, [w:] *Z problematyki funkcji procesu karnego*, red. T. GRZEGORCZYK, J. IZYDORCZYK, R. OLSZEWSKI, Warszawa 2013, s. 531-532.

⁶ M. FLORCZAK-WĄTOR, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. TULEJA, Warszawa 2019, art. 42, «Lex/el» (dostęp 22 listopada 2020 r.).

⁷ J. SKORUPKA, *Paradygmat współczesnego polskiego procesu karnego – próba ujęcia*, [w:] *Współczesne tendencje w rozwoju procesu karnego z perspektywy dogmatyki*

i uprawnień procesowych przysługujących uczestnikom postępowania karnego. Konsekwencją wspomnianych gwarancji i uprawnień stanowi obowiązek lojalnego działania organów procesowych, umożliwiającą realne z nich korzystanie⁸.

Mając na względzie przedstawione powyżej aspekty aksjologiczne związane z prawem stron do inicjatywy dowodowej, ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie w art. 170 § 1 k.p.k. ustawowego katalogu podstaw oddalenia wniosku dowodowego. Katalog ten ma charakter enumeratywny, zaś określonych w nim przesłanek nie wolno interpretować w sposób rozszerzający, ponieważ prowadziłoby to do nieuzasadnionego ograniczenia prawa stron do wpływania na rodzaj materiału dowodowego, który powinien być zebrany w sprawie dla prawidłowego jej rozstrzygnięcia⁹. Ze względu na powyższe, o ile tylko w zakresie danego wniosku dowodowego nie występuje *in concreto* jedna z okoliczności, wymienionych *expressis verbis* w dyspozycji art. 170 § 1 k.p.k., wniosek taki należy uwzględnić, a tym samym dany dowód dopuścić i przeprowadzić w stosownej formie procesowej. Powyższe, jak się wydaje, pozwala na sformułowanie tezy o istnieniu na gruncie obowiązującej ustawy karnoprosesowej swoistego domniemania zasadności wniosku dowodowego strony, które może być wzruszone przez organ procesowy w drodze wykazania zaistnienia którejkolwiek z ustawowych podstaw oddalenia wniosku dowodowego, czemu organ procesowy winien dać wyraz w uzasadnieniu postanowienia o oddaleniu wniosku dowodowego, o którym mowa w art. 170 § 3 k.p.k. Uwzględniając znaczenie prawa stron do inicjatywy dowodowej z punktu widzenia zachowania standardu rzetelnego procesu karnego, w całej rozciągłości należy zaaprobować wyrażany w orzecznictwie pogląd, zgodnie z którym zaniechanie rozpoznania wniosku dowodowego strony i wydania w związku z tym stosownego orzeczenia stanowi rażąco naruszenie

---

oraz teorii i filozofii prawa, red. J. SKORUPKA, I. HAŃDUK-HAWRYLAK, Warszawa 2011, s. 29.

⁸ P. WILIŃSKI, *Pojęcie rzetelnego procesu karnego*, [w:] *Skargowy model postępowania karnego. Księga ofiarowana Profesorowi Stanisławowi Stachowiakowi*, red. A. GERECKA-ŻOŁYŃSKA i in., Warszawa 2008, s. 403-404.

⁹ Wyrok SN z 28 lipca 1980 r., III KR 223/80, «Lex» nr 17271.

prawa procesowego¹⁰. Koherentnie, należy podzielić zapatrywanie, że oddalając wniosek dowodowy, organ nie może ograniczyć się do powtórzenia treści ustawy, gdyż, po pierwsze, nie odpowiada to prawidłowo rozumianemu nakazowi uzasadnienia postanowienia, a po drugie, uniemożliwia dokonanie kontroli prawidłowości rozstrzygnięcia przez organ odwoławczy¹¹. W kontekście powyższego raz jeszcze należy podkreślić, że właściwe procedowanie w kwestii wniosków dowodowych stron stanowi istotny element materialnego prawa do obrony strony bierniej oraz gwarancji kontradiktoryjnej formy procesu¹². Pozostaje ono również w bezpośrednim związku z zapewnieniem prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy, które zgodnie z poglądem wyrażanym w judykaturze zależy od spełnienia przez organ procesowy dwóch podstawowych obowiązków. Pierwszy z nich dotyczy postępowania dowodowego i sprowadza się do prawidłowego – zgodnego z przepisami – przeprowadzenia dowodów zawnioskowanych przez strony, jak również przeprowadzenia z urzędu wszelkich dowodów potrzebnych do ustalenia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia. Drugi ze wspomnianych obowiązków sprowadza się natomiast do prawidłowej oceny całokształtu okoliczności ujawnionych w toku rozprawy¹³. W tym miejscu należy stwierdzić, że przeprowadzone powyżej rozważania jasno wskazują, że ingerencja ustawodawcy w prawo stron do inicjatywy dowodowej, zwłaszcza w kontekście kształtowania podstaw oddalenia wniosku dowodowego, winna być każdorazowo dokonywana ze szczególną rozważą, uwzględniającą cele postępowania karnego, statutowane w art. 2 § 1 k.p.k., jak również korespondującą z systemem naczelnych zasad procesowych wyznaczających przyjmowany model procesu karnego.

---

¹⁰ Wyrok SN z 14 maja 2019 r., II KK 284/18, «Lex» nr 2677067; postanowienie SN z 2 sierpnia 2017 r., II KK 33/17, «Lex» nr 2342164; wyrok SN z 22 października 2015 r., III KK 232/15, «Lex» nr 1818230.

¹¹ Zob. wyrok SA we Wrocławiu z 24 kwietnia 2013 r., II AKa 106/13, «Lex» nr 1313466; wyrok SA w Rzeszowie z 21 lutego 2013 r., II AKa 7/13, «Lex» nr 1280995.

¹² Tak też SN w wyroku z 11 stycznia 2012 r., III KK 182/11, «Lex» nr 1212344.

¹³ Zob. wyrok SN z 7 czerwca 1974 r., V KRn 43/74, «Lex» nr 18877.

2. ANALIZA DOGMATYCZNA DYSPOZYCJI ART. 170 § 1 PKT 6 I § 1A K.P.K.

Ustawą z 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw¹⁴ znowelizowano przepisy dotyczące podstaw oddalenia wniosku dowodowego. Dotychczasowy katalog przesłanek negatywnej decyzji procesowej w przedmiocie wniosku dowodowego strony uzupełniono o nową przesłankę w postaci złożenia wniosku po zakreślonym przez organ procesowy terminie, o którym strona składająca wniosek została zawiadomiona (zob. nowo dodany punkt 6 § 1 art. 170 k.p.k.). W obecnie obowiązującym stanie prawnym wniosek dowodowy oddała się zatem, jeżeli: 1) przeprowadzenie dowodu jest niedopuszczalne; 2) okoliczność, która ma być udowodniona, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy albo jest już udowodniona zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy; 3) dowód jest nieprzydatny do stwierdzenia danej okoliczności; 4) dowodu nie da się przeprowadzić; 5) wniosek dowodowy w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania; 6) wniosek dowodowy został złożony po zakreślonym przez organ procesowy terminie, o którym strona składająca wniosek została zawiadomiona. Nowo wprowadzona w punkcie 6 § 1 art. 170 k.p.k. regulacja ma w zamyśle ustawodawcy przeciwdziałać nieuzasadnionej obstrukcji procesowej podejmowanej przez strony, a tym samym zwiększać szybkość i efektywność prowadzonych postępowań. Jak wskazano bowiem w uzasadnieniu do ustawy nowelizującej, „obserwacja praktyki wymiaru sprawiedliwości dostarcza wielu przykładów, z których wynika, że strony niejednokrotnie bez związku z rzeczywistym realizowaniem swoich interesów procesowych składają wnioski dowodowe na tyle późno, że ich rozpoznanie, a tym bardziej ewentualne uwzględnienie, prowadzi do istotnego i nieuzasadnionego przedłużenia trwania postępowania. Tego typu postawa nie zawsze może się spotkać z reakcją w postaci zastosowania przepisu art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k., ponieważ w wielu wypadkach trudno jest wykazać, że złożeniu wniosku dowodowego towarzyszy zamiar, i to manifestujący się w sposób oczywisty, przedłużenia

---

¹⁴ Dz. U. poz. 1694; dalej: „ustawa nowelizująca”.

postępowania”¹⁵. Przedstawione powyżej *ratio legis* wprowadzenia nowej podstawy oddalenia wniosku dowodowego, związane z dążeniem do zwiększenia szybkości prowadzonych postępowań zasługuje na akceptację. Nie powinno bowiem ulegać wątpliwości, że jedną z największych bolączek polskiego wymiaru sprawiedliwości stanowi przewlekłość postępowań sądowych, zarówno w sprawach karnych, jak i cywilnych. Z tych też względów zabiegi legislacyjne zmierzające do usprawnienia prowadzonych postępowań należy ocenić pozytywnie, gdyż szybkość i sprawność postępowania posiada szczególne znaczenie aksjologiczne, zwłaszcza w kontekście konstytucyjnego prawa do sądu. Na pełną aprobatę zasługuje wyrażany w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego pogląd, zgodnie z którym szybkie uzyskanie rozstrzygnięcia sądowego leży nie tylko w bezpośrednim interesie jednostki, lecz także w interesie publicznym. Wymiar sprawiedliwości nie może być bowiem sprawowany z opóźnieniami prowadzącymi do osłabienia skuteczności sądów oraz zaufania do nich, jak też do państwa w ogóle¹⁶. Równie trafnie w piśmiennictwie wskazuje się, że szybkie wymierzenie sprawiedliwości wzbudza zaufanie do organów procesowych, umożliwia szybką reakcję na łamanie prawa oraz zaspokaja społeczne poczucie sprawiedliwości¹⁷. Ze względu na przedstawioną powyżej argumentację należy stwierdzić, że podstawa oddalenia wniosku dowodowego z art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. koresponduje z treścią art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k., zgodnie z którym przepisy kodeksu postępowania karnego mają na celu takie ukształtowanie postępowania karnego, aby rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w rozsądnym terminie. Można również, jak się wydaje, bronić zapatrywania, że art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. stanowi emanację zasady koncentracji materiału dowodowego, oznaczającej dyrektywę, w myśl której proces powinien

---

¹⁵ Uzasadnienie do ustawy nowelizującej, druk sejmowy nr 3251, s. 21.

¹⁶ Wyrok TK z 26 lutego 2008 r., SK 89/06, «Legalis» nr 93712; wyrok TK z 7 grudnia 2010 r., P 11/09, «Legalis» nr 266510; wyrok TK z 18 października 2011 r., SK 39/09, «Legalis» nr 379745.

¹⁷ A. SIEMIASZKO, *Dostęp do sądu a przewlekłość postępowania*, «Jurysta» 1/1999, s. 5.

stanowić zwarty ciąg czynności bez zbędnej zwłoki, skupiający środki dowodowe wokół przedmiotu procesu¹⁸.

Literalne brzmienie art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. jasno wskazuje, że termin, o którym mowa w omawianym przepisie, nie dotyczy terminów ustawowych do składania wniosków dowodowych (takich chociażby jak termin, o którym mowa w art. 338 § 1 k.p.k.), ale wyłącznie terminów zakreślonych przez organ procesowy (ustalanych przez ten organ)¹⁹. Stanowisko to jest zgodne ze wskazanym uprzednio nakazem ścisłego interpretowania podstaw oddalenia wniosku dowodowego strony, a ponadto znajduje potwierdzenie w uzasadnieniu do ustawy nowelizującej²⁰.

Mając na względzie ogólne sformułowanie dyspozycji art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k., nie powinno budzić wątpliwości, że instytucja ta może znaleźć zastosowanie we wszystkich trzech stadiach procesu karnego, tj. w postępowaniu przygotowawczym, postępowaniu jurysdykcyjnym oraz postępowaniu wykonawczym (ze względu na odpowiednie stosowanie w postępowaniu wykonawczym na podstawie art. 1 § 2 k.k.w. przepisów kodeksu postępowania karnego). Tym samym organem uprawnionym do zakreślenia stronie lub stronom terminu dowodowego mogą być wszystkie organy procesowe prowadzące postępowanie we wskazanych stadiach; w szczególności w zakresie stadium jurysdykcyjnego, może to być każdy organ postępowania sądowego, wymieniony w art. 93 § 1 i 2 k.p.k. w zależności od zaistniałego układu procesowego. W konsekwencji oznacza to, że na rozprawie termin taki może określić przewodniczący składu orzekającego, upoważniony sędzia albo sąd²¹.

Adresatami zastrzeżenia terminu dowodowego mogą być wszystkie strony procesowe występujące w wymienionych powyżej stadiach

---

¹⁸ K. MARSZAŁ, *op. cit.*, s. 110.

¹⁹ K.T. BORATYŃSKA, P. CZARNECKI, M. KRÓLIKOWSKI, A. LACH, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. A. SAKOWICZ, Warszawa 2020, s. 525; P. GENSIKOWSKI, [w:] *Kodeks postępowania karnego, I: Komentarz: art. 1-424*, red. D. DRAJEWICZ, Warszawa 2020, s. 716; J. MIERZWIŃSKA-LORENCKA, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do nowelizacji 2019*, Warszawa 2020, s. 85.

²⁰ Uzasadnienie do ustawy nowelizującej, druk sejmowy nr 3251, s. 22.

²¹ M. KUROWSKI, [w:] *Kodeks postępowania karnego, I: Komentarz aktualizowany*, red. D. ŚWIECKI, «Lex/el.» 2020, art. 170 (dostęp 22 listopada 2020 r.).

procesu karnego. Oznacza to, że stronami tymi będą: w postępowaniu przygotowawczym – pokrzywdzony (w fazie *in rem* i *ad personam*) oraz podejrzany (w fazie *ad personam*); w postępowaniu jurysdykcyjnym – oskarżyciel publiczny, oskarżyciel posiłkowy uboczny, oskarżyciel posiłkowy samoistny, oskarżyciel prywatny oraz oskarżony; w postępowaniu wykonawczym zaś – skazany (zob. art. 6 § 1 k.k.w.) i prokurator (zob. art. 21 k.k.w.).

Ustawodawca nie określił w art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. ani formy zastrzeżenia stronie terminu dowodowego, ani sposobu dokonania takiego zastrzeżenia. Mając powyższe na względzie, w zakresie formy zastrzeżenia należy odwołać się do ogólnej regulacji dotyczącej formy oświadczeń imperatywnych organu procesowego, zawartej w art. 93 k.p.k. Prowadzi to do konstatacji, że decyzja w przedmiocie zakreślenia terminu dowodowego stronie, wydawana czy to przez sąd w postępowaniu jurysdykcyjnym, czy to przez prokuratora w postępowaniu przygotowawczym, winna zapadać w formie postanowienia. Zaprezentowane stanowisko interpretacyjne koresponduje z wyrażanym w piśmiennictwie poglądem, zgodnie z którym przepis art. 93 k.p.k. wprowadza ogólną zasadę, w myśl której podstawową formą orzekania w procesie karnym jest postanowienie. Postanowienie wydawane jest zawsze wtedy, kiedy ustawodawca wprost zakłada taką formę dla decyzji, jak również wówczas, gdy milczy w tej kwestii²². Forma postanowienia dla terminu dowodowego wyznaczanego stronie jawi się także jako kongruentna do formy innych decyzji procesowych o charakterze dowodowym, w tym zwłaszcza formy oddalenia wniosku dowodowego strony (zob. art. 170 § 3 k.p.k.). W konsekwencji powyższego należy przyjąć, że wyznaczenie stronie terminu dowodowego w formie zarządzenia powinno mieć miejsce jedynie wówczas, gdy forma taka – ze względu na organ wydający decyzję procesową – jest jednoznacznie wskazana przez ustawodawcę. Sytuacja taka będzie miała miejsce, gdy decyzję o wyznaczeniu terminu dowodowego stronie będzie podejmował przewodniczący składu lub upoważniony sędzia (zob. art. 93 § 2 k.p.k.). W sytuacji, gdy zarządzenie takie zostanie wydane przez przewodniczącego składu kolegiального na

---

²² M. KUROWSKI, *op. cit.*, art. 93.

rozprawie głównej, stronie, która nie będzie zgadzała się z podjętym rozstrzygnięciem – chociażby z uwagi na uznanie wyznaczonego terminu za zbyt krótki – przysługiwać będzie odwołanie do składu orzekającego na podstawie art. 373 k.p.k. Rozstrzygnięcie takiego odwołania będzie następowało już na zasadach ogólnych, tj. w formie postanowienia sądu²³. Odnośnie do sposobu zastrzeżenia terminu dowodowego dla strony, należy podzielić wyrażony w literaturze pogląd, że mając na względzie ogólnikowość regulacji z art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k., nie jest konieczne określanie rzeczowego terminu datą dzienną. Termin ten może być również zdefiniowany poprzez wskazanie określonej zaszłości procesowej, takiej jak chociażby kolejny termin rozprawy wyznaczony w sprawie²⁴.

Ustawodawca w art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. nie zdecydował się również na doprecyzowanie, jaki powinien być termin dowodowy zakreszony stronom przez organ procesowy. W konsekwencji należy zatem przyjąć, że termin ten powierzony został dyskrecjonalnej władzy organu procesowego. Nie oznacza to jednak, że może on mieć charakter dowolny. Po pierwsze, za niedopuszczalne należy bowiem uznać wyznaczenie terminu w taki sposób, że jego dochowanie przez stronę już w momencie wydawania decyzji procesowej w tym względzie będzie jawiło się jako mało prawdopodobne czy wręcz niemożliwe²⁵. Po drugie, termin dowodowy wyznaczony stronie powinien być należycie skorelowany ze specyfiką prowadzonego postępowania. Mowa tu o takich elementach, jak zawieszność sprawy rozumiana jako poziom jej skomplikowania pod względem faktycznym i prawnym, czy też obszerność zgromadzonego dotychczas w sprawie materiału dowodowego. Inaczej bowiem będzie prezentowała się kwestia adekwatności terminu na złożenie wniosków dowodowych przez strony w sprawie drobnej, jedno- lub kilkutomowej,

---

²³ Por. L.K. PAPRZYCKI, [w:] J. GRAJEWSKI, S. STEINBORN, L.K. PAPRZYCKI, *Komentarz aktualizowany do art. 1-424 Kodeksu postępowania karnego*, Gdańsk 2015, art. 372, art. 373, «Lex/el.» (dostęp 22 listopada 2020 r.); T. GRZEGORCZYK, *Odwołanie w systemie karno-procesowych środków zaskarżenia*, [w:] *Środki zaskarżenia w procesie karnym. Księga pamiątkowa ku czci prof. Zbigniewa Dody*, red. A. GABERLE, S. WALTOŚ, Kraków 2000, s. 412.

²⁴ Zob. M. KUROWSKI, *op. cit.*, art. 170.

²⁵ *Ibidem*.

a inaczej w sprawie złożonej pod względem podmiotowo-przedmiotowym, w której materiał dowodowy obejmować będzie kilkadziesiąt czy też kilkaset tomów akt. Po trzecie, ustalając termin dowodowy dla strony, organ procesowy winien uwzględnić charakter dowodów, których powołanie strona sygnalizuje na danym etapie postępowania. Tytułem egzemplifikacji można w tym kontekście wskazać chociażby na dowód z prywatnej opinii biegłego, której sporządzenie w sprawie zawilej z natury rzeczy będzie wymagało odpowiednio długiego czasu. Po czwarte wreszcie, długość terminu dowodowego powinna być uzależniona od tego, czy został on zakreślony stronie niebędącej reprezentowaną w procesie przez pełnomocnika lub obrońcę, czy też został on zakreślony podmiotowi profesjonalnemu. W tym pierwszym przypadku termin powinien być odpowiednio dłuższy. Przeprowadzone powyżej rozważania prowadzą do konkluzji, że termin zakreślany stronie na złożenie wniosków dowodowych powinien być ustalany przez organ procesowy w zgodzie z zasadą lojalności procesowej²⁶. Nie sposób również odmówić stronie, której takowy termin został zakreślony, prawa do składania w trakcie jego biegu wniosków do organu o jego stosowne przedłużenie. Wnioski takie, merytorycznie uzasadnione, powinny podlegać uwzględnieniu. Wreszcie upływ raz zakreślonego terminu do złożenia wniosków dowodowych przez stronę nie powinien wyłączać możliwości złożenia wniosków dowodowych na dalszym etapie procesu, w sytuacji, gdy potrzeba lub możliwość ich powołania powstała dopiero po upływie pierwotnie zakreślonego terminu dowodowego. Mowa tu w szczególności o dowodach, których potrzeba powołania powstała na skutek przebiegu prowadzonego postępowania dowodowego w sprawie lub których istnienie ujawniono dopiero na dalszym etapie procesu.

Mając na względzie aspekty aksjologiczne związane z prawem stron do składania wniosków dowodowych w toku procesu, o których była już mowa szeroko na wstępie niniejszych rozważań, nie powinno budzić wątpliwości, że nowo wprowadzona podstawa oddalenia wniosku dowodowego, o której mowa w art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k., nie powinna

---

²⁶ Zob. J. ZAGRODNIK i in., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz praktyczny do nowelizacji 2019*, Warszawa 2020, s. 82-82.

być wykorzystywana przez organy procesowe do nieuzasadnionego ograniczania prawa stron do składania dowodowych oświadczeń postulujących. W tym zakresie za naruszające dyspozycję art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. będzie należało uznać postanowienia o oddaleniu spóźnionych wniosków wydane w sytuacji: 1) zakreślenia przez organ procesowy stronie nieadekwatnego terminu do złożenia wniosków dowodowych; 2) nieuwzględnienia wniosku strony o przedłużenie zakreślonego terminu do złożenia wniosków dowodowych, w sytuacji gdy w danym stanie faktycznym wniosek ten jawił się jako uzasadniony; 3) uchybienia terminowi zakreślonemu przez organ z przyczyn niezawinionych przez stronę; 4) uchybienia terminowi zakreślonemu przez organ z winy profesjonalnego pełnomocnika lub obrońcy; 5) powstania potrzeby powołania nowych dowodów po upływie pierwotnie zakreślonego terminu dowodowego; 6) powstania możliwości powołania nowych dowodów po upływie pierwotnie zakreślonego terminu dowodowego; 7) gdy wniosek dotyczy okoliczności, o których mowa w art. 170 § 1a k.p.k. (o czym będzie mowa w dalszych rozważaniach). W przypadkach, o których mowa powyżej, decyzja o oddaleniu wniosków dowodowych będzie mogła być zakwestionowana przez stronę w stosownym trybie odwoławczym. Nie można także wykluczyć, że w sytuacji gdy niezasadne oddalenie wniosku nastąpiło na etapie postępowania przygotowawczego i doprowadziło w konsekwencji do powstania istotnych braków w śledztwie lub dochodzeniu, których usunięcie w rozsądnym terminie mogłoby wiązać się ze znacznymi trudnościami, zastosowanie znajdzie instytucja zwrotu sprawy do postępowania przygotowawczego, o której mowa w art. 344a k.p.k.²⁷ Wreszcie należy pamiętać, że reasumpcja niezasadnego postanowienia o oddaleniu wniosku dowodowego strony może nastąpić także w trybie autokontroli organu procesowego, dokonanej w oparciu o art. 170 § 4 k.p.k., zgodnie z którym to przepisem oddalenie wniosku dowodowego nie stoi na przeszkodzie późniejszemu dopuszczeniu dowodu, chociażby nie ujawniły się nowe okoliczności. Taka sytuacja może nastąpić zarówno poprzez ponowne złożenie wniosku dowodowego lub

---

²⁷ *Ibidem*.

dopuszczenie z urzędu dowodu wnioskowanego wcześniej, a uprzednio oddalonego²⁸.

Nowo wprowadzona regulacja z art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. wykazuje podobieństwo normatywne do dotychczas obowiązującej podstawy oddalenia wniosku dowodowego statuowanej w art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k., zgodnie z którym to przepisem wnioski dowodowe oddala się, jeżeli w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania. Obie podstawy oddalenia wniosku dowodowego odwołują się do kryteriów temporalnych, jak również obie mają na celu przeciwdziałanie nieuzasadnionej obstrukcji procesowej podejmowanej przez strony postępowania w drodze składania dowodowych oświadczeń postulujących. W przypadku podstawy z art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. chodzi przede wszystkim o cel przyświecający wnioskodawcy oraz o moment składania wniosków dowodowych, przypadający zazwyczaj na końcową fazę postępowania w danej instancji²⁹. Jak wskazuje się na tym tle w orzecznictwie, „składanie wniosków dowodowych w końcowej fazie postępowania dowodowego nie jest wprawdzie wykluczone przez procedurę karną, ale postąpienie takie musi być oceniane także przez pryzmat przepisu art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k., z uwagi na obligatoryjny charakter tej normy. Jeżeli zaś analiza zgłoszonego wniosku dowodowego w zestawieniu z całokształtem okoliczności faktycznych, a w szczególności faktyczną możliwością złożenia tego wniosku na wcześniejszym etapie postępowania bez szkody dla realizowanej linii obrony doprowadzi do jednoznacznego stwierdzenia, że celem takiego wniosku było li tylko przedłużenie postępowania karnego, to zastosowanie normy art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. będzie nie tylko uzasadnione, ale i konieczne”³⁰. Powyższe mogłoby *prima facie* prowadzić do wniosku, że wprowadzenie

---

²⁸ R.A. STEFAŃSKI, [w:] *Kodeks postępowania karnego, II: Komentarz do art. 167-296*, red. R.A. STEFAŃSKI, S. ZABŁOCKI, Warszawa 2019, s. 115.

²⁹ Zob. szerzej J. KOSONOĞA, *Oddalenie obstrukcyjnego wniosku dowodowego*, «Ius Novum» 1/2019, s. 7-22.

³⁰ Postanowienie SN z 11 maja 2017 r., II KK 122/17, «Lex» nr 2350636; wyrok SA we Wrocławiu z 16 czerwca 2016 r., II AKa 141/16, «Lex» nr 2073868; postanowienie SN z 18 grudnia 2015 r., II KK 366/15, «Lex» nr 1962522; wyrok SA we Wrocławiu z 23 kwietnia 2015 r., II AKa 410/14, «Lex» nr 1747309.

regulacji z art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. było, ze względu na obowiązywanie normy z art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k., zbędne i doprowadziło jedynie do powstania nieuzasadnionego *superfluum* ustawowego. Tak jednak nie jest, gdyż obie normy nie mają tożsamesgo charakteru, a tym samym nie pozostają w stosunku równoważności, lecz w stosunku krzyżowania. W kontekście powyższego można bowiem wyobrazić sobie następujące teoretyczne konfiguracje procesowe: 1) wniosek dowodowy strony jest złożony w terminie zakreślonym przez organ i nie zmierza w sposób oczywisty do przedłużenia postępowania; 2) wniosek dowodowy strony jest co prawda złożony w terminie zakreślonym przez organ, ale zmierza w sposób oczywisty do przedłużenia postępowania; 3) wniosek dowodowy strony jest złożony po terminie zakreślonym przez organ, ale nie zmierza w sposób oczywisty do przedłużenia postępowania; 4) wniosek dowodowy strony jest złożony po terminie zakreślonym przez organ i zmierza w sposób oczywisty do przedłużenia postępowania. W sytuacji opisanej w punkcie 1 nie powinno budzić wątpliwości, że wniosek dowodowy strony powinien być przez organ procesowy uwzględniony (o ile rzecz jasna nie zachodzi żadna z pozostałych podstaw oddalenia wniosku dowodowego, statuowanych w art. 170 § 1 pkt 1-4 k.p.k.). Odpowiednio, w sytuacji opisanej w punkcie 4 wniosek dowodowy powinien zostać przez organ procesowy oddalony, i to przy zastosowaniu kumulatywnej podstawy prawnej, tj. na podstawie art. 170 § 1 pkt 5 i 6 k.p.k. W sytuacji opisanej w punkcie 2 samoistną podstawą oddalenia wniosku dowodowego będzie podstawa z art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k., choć zapewne nie będzie to sytuacja często występująca w praktyce, gdyż siłą rzeczy dość trudno sobie wyobrazić, aby pomimo złożenia przez stronę wniosku dowodowego w terminie, który został zakreślony przez sam organ procesowy, organ ten miał następnie uznać, że złożony wniosek zmierza w sposób oczywisty do przedłużenia postępowania (co rzecz jasna nie wyklucza oddalenia takiego wniosku na innej podstawie z art. 170 § 1 pkt 1-4 k.p.k.). Wreszcie, w sytuacji opisanej w punkcie 3 samoistną podstawą oddalenia wniosku dowodowego będzie podstawa z art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k., choć w tym przypadku nie można wykluczyć konieczności dopuszczenia takiego dowodu w oparciu o § 1a art. 170 k.p.k. Mając na względzie przeprowadzone powyżej rozważania, należy w konkluzji

stwierdzić, że regulacja z art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. ma charakter komplementarny do regulacji z art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k., i że obie instytucje mają na celu zagwarantowanie szybkości i sprawności postępowania, przede wszystkim w drodze zapewnienia odpowiedniego poziomu koncentracji materiału dowodowego.

Przechodząc do kolejnego wątku, należy podzielić wyrażane w piśmiennictwie zapatrywanie, że regulacja z art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. wprowadza do procesu karnego element prekluzji dowodowej, wzmocnionej zakazem statuowanym w art. 427 § 3a k.p.k.³¹ Trudno również nie odnieść wrażenia, że w swej istocie nawiązuje ona do rozwiązań przewidzianych na gruncie postępowania cywilnego, które mając na względzie całkowicie odmienny charakter obu procedur, powinny być – jeśli w ogóle – implementowane na gruncie procesu karnego z najwyższą ostrożnością. Komentowana podstawa oddalenia wniosku dowodowego może również budzić wątpliwości jako, przynajmniej potencjalne, zagrożenie dla realizacji zasady prawdy materialnej w procesie³². Wpisuje się ona bowiem w katalog dotychczas istniejących instytucji karnoprosesowych, takich jak domniemanie niewinności, reguła *in dubio pro reo* czy też zakazy dowodowe, które wprowadzają do procesu karnego elementy prawdy formalnej³³. Mając powyższe na względzie, na pełną aprobatę zasługuje wprowadzenie przez ustawodawcę regulacji przewidzianej w art. 170 § 1a k.p.k., zgodnie z którą nie można oddalić wniosku dowodowego na podstawie § 1 pkt 5 lub 6, jeżeli okoliczność, która ma być udowodniona, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub art. 65 k.k., lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g k.k. Jak wskazano w uzasadnieniu do projektu ustawy nowelizującej, przepis ten „ma stanowić mechanizm

---

³¹ K.T. BORATYŃSKA, P. CZARNECKI, M. KRÓLIKOWSKI, A. LACH, *op. cit.*, s. 524; D. GRUSZECKA, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. SKORUPKA, Warszawa 2000, s. 380; M. KUROWSKI, *op. cit.*, art. 170; J. ZAGRODNIK i in., *op. cit.*, s. 77.

³² C. KULESZA, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. K. DUDKA, Warszawa 2000, s. 343; J. MIERZWIŃSKA-LORENCKA, *op. cit.*, s. 86.

³³ Zob. szerzej J. KIL, *Prawda w procesie karnym*, Warszawa 2015, s. 108-124.

gwarantujący realizację nadrzędnej w procesie karnym zasady prawdy materialnej, a tym samym prawidłowości ustaleń faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy³⁴. Uwzględniając treść komentowanego przepisu, należy podzielić wyrażane w literaturze przedmiotu zapatrywanie, że „funkcja regulacji wprowadzonej w art. 170 § 1a ogranicza się do zakazu oddalenia wniosku dowodowego złożonego w warunkach określonych w art. 170 § 1 pkt 5 lub 6 z uwagi na to, że przedmiotem wniosku dowodowego są okoliczności określone w części końcowej tego przepisu. Nowa regulacja nie jest natomiast podstawą uwzględnienia wniosku dowodowego. W tym przypadku tą podstawą, tak jak w przypadku innych dowodów dopuszczanych na wniosek strony, jest unormowanie przewidziane w art. 167³⁵. Analiza dyspozycji art. 170 § 1a k.p.k. nakazuje przyjąć, że przepis ten stanowi swoisty wentyl bezpieczeństwa, z którego organ procesowy prowadzący postępowanie winien skorzystać w sytuacji, gdy złożony przez stronę wniosek dowodowy co prawda zmierza do przedłużenia postępowania lub jest złożony po określonym stronie terminie, jednakże może on mieć takie znaczenie dla rozstrzygnięcia o przedmiocie procesu, że z punktu widzenia realizacji zasady prawdy materialnej nie może być on w żadnych warunkach oddalony. Zakres normowania przewidziany w art. 170 § 1a k.p.k. należy uznać za szeroki. Jak wynika z wykładni literalnej omawianego przepisu, oddalenie wniosku dowodowego na podstawie art. 170 § 1 pkt 5 lub 6 k.p.k. jest niedopuszczalne, gdy okoliczności objęte tezą dowodową wniosku zmierzają do ustalenia: 1) czy czyn będący podstawą odpowiedzialności został popełniony; 2) czy z uwagi na przedmiotowe i podmiotowe znamiona stanowi on przestępstwo; 3) jakie przestępstwo stanowi czyn zabroniony (kwestia kwalifikacji prawnej czynu); 4) działania lub niedziałania przez oskarżonego w warunkach powrotu do przestępstwa (art. 64 k.k.); 5) czy oskarżony z przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu; 6) czy oskarżony działał w zorganizowanej grupie przestępczej albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa; 7) czy istnieją lub nie istnieją ustawowe warunki do orzeczenia pobytu sprawcy

---

³⁴ Uzasadnienie do ustawy nowelizującej, druk sejmowy nr 3251, s. 25.

³⁵ P. GENSIKOWSKI, *op. cit.*, s. 716.

w zakładzie psychiatrycznym (art. 93g k.k.)³⁶. Ponadto, na akceptację zasługuje wyrażany w literaturze przedmiotu pogląd, że ze względu na dyspozycję art. 170 § 1a k.p.k. nie powinny podlegać oddaleniu również i takie wnioski dowodowe strony, które choć spóźnione: „1) wskazują na wyraźnie rysujące się alibi; 2) zmierzają do wyjaśnienia wątpliwości w zakresie ustaleń o charakterze materialnym, np. co do znamienia wieku pokrzywdzonego, daty czynu, ale jedynie gdy ma to znaczenie dla ustalenia ustawy obowiązującej – względniejszej, przedawnienia czy też ustalenia, że oskarżony miał w dacie czynu zamię indywidualizujące; 3) pozwalają na dokonanie ustalenia wartości mienia (w sytuacjach granicznych – występki czy odmienna kwalifikacja); 4) nie mogą zostać złożone przez stronę precyzyjnie z uwagi na niemożność sformułowania tezy dowodowej z uwagi na ograniczenia o charakterze prawnym, np. z uwagi na ochronę danych czy szeroko pojęte dokumenty klauzulowane”³⁷. Akceptując w tym miejscu co do zasady dopuszczalność wykładni rozszerzającej przypadków wymienionych art. 170 § 1a k.p.k., należy uzupełniająco wyrazić pogląd, że wykładnia taka powinna mieć miejsce jedynie w zakresie okoliczności wykazywanych na korzyść strony biernej. Wykładnia taka winna być zatem każdorazowo dokonywana *in favorem defensionis*, i to na dwóch poziomach, tj. na poziomie dogmatycznym związanym z abstrakcyjną wykładnią dyspozycji art. 170 § 1a k.p.k., jak również – a może przede wszystkim – na poziomie konkretnej decyzji procesowej podejmowanej przez organ procesowy w konkretnym postępowaniu. Tym samym organ procesowy, w sytuacji powzięcia wątpliwości interpretacyjnych, czy okoliczność objęta tezą dowodową wniosku złożonego w warunkach art. 170 § 1 pkt 5 lub 6 k.p.k. może być kwalifikowana w kategorii okoliczności, o której mowa w 170 § 1a k.p.k., winien przeanalizować, czy wniosek ten złożony jest na korzyść czy niekorzyść oskarżonego, i w pierwszej sytuacji wniosek taki dopuścić, zaś w drugiej oddalić. Przedstawiony postulat interpretacyjny znajduje oparcie w sformułowanej w piśmiennictwie koncepcji upatrującej istoty procesu karnego w systemie gwarancji procesowych

---

³⁶ M. KUROWSKI, *op. cit.*, art. 170.

³⁷ *Ibidem*. Por. C. KULESZA, *op. cit.*, s. 343.

strony biernej, autorstwa francuskiego teoretyka prawa Faustina Hélié'a. Koncepcja ta opiera się na przeciwstawieniu interesu prywatnego interesowi społecznemu. Zakłada ona, że interes jednostki jest odrębny od interesu państwa. W momencie popełnienia przestępstwa dochodzi do konfliktu między jednostką a społeczeństwem uosobionym przez państwo, które kieruje swoje imperium przeciw jednostce. Ze względu na istniejącą dysproporcję siły, przewaga państwa ograniczana jest poprzez regulacje proceduralne przewidujące uprzywilejowanie strony biernej w procesie. W rezultacie proces karny na poziomie meta-teoretycznym winien być postrzegany przede wszystkim jako zbiór gwarancji praw oskarżonego, jako sposób ochrony praw jednostki w procesie³⁸.

Wprowadzenie przez ustawodawcę do kodeksu postępowania karnego art. 170 § 1 pkt 6 i § 1a k.p.k. ma niebagatelne znaczenie z punktu widzenia całego systemu prawa represyjnego *sensu largissimo*. Powyższe wynika z faktu, że przepisy ustawy karnoprocesowej stanowią proceduralny wzorzec normatywny dla wielu innych postępowań represyjnych, uregulowanych w ustawodawstwie szczególnym. Mowa tu zwłaszcza o postępowaniu w sprawach o wykroczenia, postępowaniu karnoskarbowym, postępowaniach dyscyplinarnych czy też postępowaniu lustracyjnym. W postępowaniach tych, ze względu na wprowadzone odesłanie od odpowiedniego stosowania przepisów kodeksu postępowania karnego o dowodach, regulacje przewidziane w nowo dodanych art. 170 § 1 pkt 6 i § 1a k.p.k. znajdują pełne zastosowanie. Powyższe może wiązać się z koniecznością dokonywania na kanwie rzeczonych postępowań stosownych zabiegów interpretacyjnych, zwłaszcza w zakresie regulacji przewidzianej w art. 170 § 1a k.p.k. Zabiegi te, zgodnie ze sformułowanym powyżej postulatem, również winny być każdorazowo dokonywane *in favorem defensionis*.

---

³⁸ J. KIL, *Prawda...*, s. 130-131. Por. J. SKORUPKA, *Istota procesu karnego*, [w:] *System prawa karnego procesowego, I: Zagadnienia ogólne. Cz. 1*, red. P. HOFMAŃSKI, Warszawa 2013, s. 142-143.

3. KONKLUZJE

Nowelizacja kodeksu postępowania karnego z lipca 2019 r. co do zasady nie spotkała się z pozytywną reakcją wspólnoty interpretacyjnej. Krytyczne oceny formułowane w piśmiennictwie częstokroć odnosiły się bezpośrednio właśnie do regulacji stanowiącej przedmiot niniejszego opracowania³⁹. Przeprowadzone powyżej rozważania pozwalają jednak, jak się wydaje, na stwierdzenie, że przy spełnieniu pewnych założeń wprowadzenie do kodeksu postępowania karnego nowej podstawy oddalenia wniosku z art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k., uzupełnionej regulacją z art. 170 § 1a k.p.k., może zostać zaakceptowane. Założenia te wiążą się z kwestią należytego stosowania przez organy procesowe art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. w praktyce wymiaru sprawiedliwości. Owo należyte stosowanie winno odbywać się w zgodzie z celem nowo wprowadzonej regulacji, poszanowaniem słuszych interesów stron postępowania (zwłaszcza strony biernej), jak również w sposób korespondujący z naczelnymi zasadami procesowymi, takimi jak zasada prawdy materialnej, zasada prawa do obrony czy też zasada lojalności procesowej. Z całą stanowczością należy stwierdzić, że instytucja z art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. nie może stanowić podstawy do nieuzasadnionego ograniczania prawa stron do inicjatywy dowodowej w procesie. W przypadku, gdyby tak się stało, wydane w następstwie nadużycia regulacji z art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. decyzje procesowe winny podlegać eliminacji w toku kontroli instancyjnej. Wreszcie należy podkreślić, że wszelkie wątpliwości pojawiające się na kanwie stosowania w praktyce nowo wprowadzonej instytucji powinny być rozstrzygane przez organy procesowe na korzyść strony biernej. Przy zastosowaniu tak opisanych założeń, eksponujących konieczność stosowania art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. z najwyższą ostrożnością, ocena

---

³⁹ Zob. przykładowo S. HYŚ, *Opinia dotycząca rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw* (druk nr 3251) z 5 kwietnia 2019 r., s. 4-7; K. DUDKA, *Opinia prawna na temat projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw* (druk 3251) z 9 kwietnia 2019 r., s. 10-12; D. SZUMIŁO-KULCZYCKA, *Opinia do projektu ustawy o zmianie ustawy – kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw*, druk poselski nr 3251 z 10 kwietnia 2019 r., s. 14-19.

komentowanej regulacji nie musi być negatywna. Nowo wprowadzona podstawa oddalenia wniosku dowodowego ma bowiem stanowić środek zmierzający do ograniczenia przewlekłości prowadzonych postępowań karnych. W takim ujęciu jawi się ona jako komplementarna do istniejącej dotychczas podstawy oddalenia wniosku dowodowego z art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. Jak już wskazano uprzednio, obie instytucje mają bowiem na celu zagwarantowanie szybkości i sprawności postępowania, przede wszystkim w drodze zapewnienia odpowiedniego poziomu koncentracji materiału dowodowego.

Warto również podkreślić, że nowa podstawa oddalenia wniosku dowodowego z art. 170 § 1 pkt 6 w żadnej mierze nie zmienia reguł rozkładu ciężaru dowodu w procesie karnym, jak również nie prowadzi ani do zniesienia, ani do ograniczenia prawnego obowiązku dowodzenia (*onus probandi*), spoczywającego na organach procesowych. Organy procesowe w dalszym ciągu zobowiązane są do przeprowadzenia z urzędu, w sposób wszechstronny i wyczerpujący postępowania dowodowego, tak aby wyjaśnić wszystkie istotne okoliczności sprawy, poczynić prawidłowe ustalenia faktyczne, a następnie wydać na ich podstawie decyzję procesową realizującą zasadę prawdy materialnej (art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.p.k.). W konsekwencji, oddalenie wniosku dowodowego na podstawie art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. nie prowadzi do zwolnienia organu procesowego z obowiązku oparcia rozstrzygnięcia na prawdziwych materialnie ustaleniach faktycznych, a tym samym do przeprowadzenia stosownych dowodów z urzędu, w sytuacji gdy będzie to konieczne dla zrealizowania zasady prawdy materialnej. Realizację tej naczelniej zasady procesu karnego chroni dodatkowo klauzula z art. 170 § 1a k.p.k., która czyni niedopuszczalne oddalenie wniosków dowodowych stron, gdy będą one dotyczyły kwestii rudymenarnych dla prawidłowego rozstrzygnięcia o przedmiocie procesu.

Podstawa oddalenia wniosku dowodowego z art. 170 § 1a k.p.k. jest póki co instytucją „młodą”. Zważywszy, że stanowi ona zupełnie *novum* w polskim systemie prawa karnego procesowego, zakres jej zastosowania oraz sposób interpretacji przepisów z nią związanych będą zapewne stopniowo kształtowane przez praktykę wymiaru sprawiedliwości. Mając powyższe na względzie, z kompleksową oceną przedmiotowej regulacji

przyjdzie nam jeszcze zapewne poczekać. Osobiste doświadczenia zawodowe autora niniejszego artykułu, z pierwszego roku obowiązywania nowej instytucji wskazują, że obecnie nie jest ona chętnie wykorzystywana przez organy w prowadzonych postępowaniach karnych.

ODDALENIE WNIOSKU DOWODOWEGO STRONY ZŁOŻONEGO PO
ZAKREŚLONYM PRZEZ ORGAN PROCESOWY TERMINIE – ROZWAŻANIA
NA TLE ART. 170 § 1 PKT 6 I § 1A K.P.K.

Streszczenie

Zaprezentowany artykuł poświęcony został statuowanej w art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. podstawie oddalenia wniosku dowodowego strony w procesie karnym, wprowadzonej do kodeksu postępowania karnego ustawą z 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1694), zgodnie z którą to podstawą wniosek dowodowy podlega oddaleniu także wówczas, gdy został złożony po zakreślonym przez organ procesowy terminie, o którym strona składająca wniosek została zawiadomiona. W opracowaniu odrębne rozważania poświęcono także analizie dyspozycji nowo wprowadzonego art. 170 § 1a k.p.k., który włącza możliwość oddalenia wniosku dowodowego złożonego po terminie zakreślonym przez organ procesowy, w sytuacji gdy dotyczy on okoliczność kluczowych z punktu widzenia rozstrzygnięcia o odpowiedzialności prawnokarnej. W artykule przedstawiono *ratio legis* wprowadzenia art. 170 § 1 pkt 6 i § 1a k.p.k., dokonano analizy dogmatycznej wskazanych przepisów, jak również ich oceny z punktu widzenia aksjologii procesu karnego. W tym zakresie przedmiotowe regulacje skonfrontowano z obowiązującym systemem naczelnych zasad procesowych, a także zaproponowano odpowiedni sposób wykładni nowo wprowadzonych przepisów.

DISMISSAL OF A PARTY'S EVIDENTIARY MOTION SUBMITTED AFTER
THE DEADLINE SET BY THE JUDICIAL BODY: REMARKS ON ART. 170
§ 1. 6 AND § 1A OF THE POLISH CODE OF CRIMINAL PROCEDURE

Summary

This article discusses the grounds for the dismissal of a party's evidentiary motion in criminal proceedings, as defined in Art. 170 § 1 point 6 of *Kodeks postępowania karnego* (the Polish Code of Criminal Procedure) and brought into the Code by the amendment of 19 July 2019 (*Ustawa z 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw; Dz.U. 2019, Item 1694*). Under the amended article, an evidentiary motion may be dismissed also if it was submitted after the deadline set by the judicial body, of which the party submitting the motion was notified. The present study also considers the disposition of the amended Art. 170 § 1a, which offers the possibility of an evidentiary motion being dismissed if it was submitted after the deadline set by the judicial body, in a situation where it concerns the key circumstances from the point of view of the decision on criminal liability. I present the *ratio legis* for the amendment of Art. 170 § 1 point 6 and § 1a, and give a dogmatic analysis of these provisions as well as their assessment from the point of view of the axiology of criminal proceedings. I compare the new regulations with the set of key procedural principles currently in force, and offer a practicable interpretation of the new provisions.

Słowa kluczowe: proces karny; inicjatywa dowodowa; zasada prawdy materialnej; zasada kontradyktoryjności; prekluzja dowodowa; ustalenia faktyczne; strony procesu.

Keywords: criminal proceedings; evidentiary initiative; the principle of substantive truth; the adversarial principle; preclusion of evidence; findings of fact; parties to the proceedings.

Literatura

- BIEŃKOWSKA B., [w:] *Wykład prawa karnego procesowego*, red. P. KRUSZYŃSKI, Białyсток 2012.
- BORATYŃSKA K.T., CHOJNIAK Ł., JASIŃSKI W., *Postępowanie karne*, Warszawa 2013.
- BORATYŃSKA K.T., CZARNECKI P., KRÓLIKOWSKI M., LACH A., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. A. SAKOWICZ, Warszawa 2020.
- CIEŚLAK M., *Dzieła wybrane*, II: *Polska procedura karna. Podstawowe założenia teoretyczne*, red. S. WALTOŚ przy współpr. M. RUSINKA i S. STEINBORN, Kraków 2011.
- DASZKIEWICZ W., *Proces karny. Część ogólna*, Poznań 1995.
- FLORCZAK-WĄTOR M., [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. TULEJA, Warszawa 2019, art. 42, «Lex/el.».
- GABERLE A., *Leksykon polskiej procedury karnej*, Gdańsk 2009.
- GARDOCKA T., *Postępowanie karne*, Warszawa 2005.
- GENSIKOWSKI P., [w:] *Kodeks postępowania karnego, I: Komentarz: art. 1-424*, red. D. DRAJEWICZ, Warszawa 2020.
- GRAJEWSKI J., [w:] *Prawo karne procesowe – część ogólna*, red. J. GRAJEWSKI, Warszawa 2011.
- GRUSZECKA D., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. SKORUPKA, Warszawa 2000.
- GRZEGORCZYK T., *Odwołanie w systemie karno-procesowych środków zaskarżenia*, [w:] *Środki zaskarżenia w procesie karnym. Księga pamiątkowa ku czci prof. Zbigniewa Dody*, red. A. GABERLE, S. WALTOŚ, Kraków 2000, s. 407-425.
- GRZEGORCZYK T., TYLMAN J., *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2011.
- KIL J., 'Quod non est in actis, non est in mundo' – o problemie prawdy w znowelizowanej procedurze karnej uwag kilka, [w:] *Szkice o nowym modelu procesu karnego*, red. T. GARDOCKA, M. JAKUBIK, Warszawa 2014, s. 21-35.
- KIL J., 'Da mihi fatum, dabo tibi ius' – kontrydiktoryjność jako granica aktywności dowodowej sądu w procesie karnym, «Wrocławskie Studia Sądowe» 2/2015, s. 6-22.
- KIL J., *Prawda w procesie karnym*, Warszawa 2015.
- KIL J., *Przemiany modelu polskiego procesu karnego w latach 2013-2015 – zagadnienia wybrane*, [w:] *Prawo i czas. Księga jubileuszowa z okazji 80-lecia urodzin Profesora Adama Lityńskiego*, red. M. BORSKI i in., Sosnowiec 2020, s. 457-469.
- KMIECIK R., [w:] R. KMIECIK, E. SKRĘTOWICZ, *Proces karny. Część ogólna*, Warszawa 2009.
- KOSONOGA J., *Oddalenie obstrukcyjnego wniosku dowodowego*, «Ius Novum» 1/2019, s. 7-25.

- KULESZA C., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. K. DUDKA, Warszawa 2000.
- KUROWSKI M., [w:] *Kodeks postępowania karnego, II: Komentarz aktualizowany*, red. D. ŚWIECKI, «Lex/el.» 2020.
- MARSZAŁ K., *Proces karny. Zagadnienia ogólne*, Katowice 2013.
- MIERZWIŃSKA-LORENCKA J., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do nowelizacji 2019*, Warszawa 2020.
- MURZYNOWSKI A., *Istota i zasady procesu karnego*, Warszawa 1984.
- PAPRZYCKI L.K., [w:] J. GRAJEWSKI, S. STEINBORN, L.K. PAPRZYCKI, *Komentarz aktualizowany do art. 1-424 Kodeksu postępowania karnego*, Gdańsk 2015, art. 372, art. 373, «Lex/el.».
- M. ROGALSKI, [w:] *Proces karny. Część ogólna*, red. G. ARTYMIAK, M. ROGALSKI, Warszawa 2012.
- SKORUPKA J., *Paradygmat współczesnego polskiego procesu karnego – próba ujęcia*, [w:] *Współczesne tendencje w rozwoju procesu karnego z perspektywy dogmatyki oraz teorii i filozofii prawa*, red. J. SKORUPKA, I. HAŃDUK-HAWRYŁAK, Warszawa 2011, s. 15-33.
- SKORUPKA J., *Inkwizycyjna rola sądu w postępowaniu głównym*, [w:] *Z problematyki funkcji procesu karnego*, red. T. GRZEGORCZYK, J. IZYDORCZYK, R. OLSZEWSKI, Warszawa 2013, s. 531-539.
- SKORUPKA J., *Istota procesu karnego*, [w:] *System prawa karnego procesowego, I: Zagadnienia ogólne. Cz. 1*, red. P. HOFMAŃSKI, Warszawa 2013.
- SIEMIASZKO A., *Dostęp do sądu a przewlekłość postępowania*, «Jurysta» 1/1999, s. 3-7.
- STEFAŃSKI R.A., [w:] *Kodeks postępowania karnego, II: Komentarz do art. 167-296*, red. R.A. STEFAŃSKI, S. ZABŁOCKI, Warszawa 2019.
- ŚWIDA Z., [w:] *Postępowanie karne. Część ogólna*, red. J. SKORUPKA, Warszawa 2012.
- WALTOŚ S., *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2009.
- WALTOŚ S., *Zasada prawdy materialnej*, [w:] *System prawa karnego procesowego, III: Zasady procesu karnego. Cz. 1*, red. P. WILIŃSKI, Warszawa 2013.
- WILIŃSKI P., *Pojęcie rzetelnego procesu karnego*, [w:] *Skargowy model postępowania karnego. Księga ofiarowana Profesorowi Stanisławowi Stachowiakowi*, red. A. GERECKA-ŻOŁYŃSKA i in., Warszawa 2008, s. 399-409.
- WOŹNIEŃSKI K., *Prawo karne procesowe. Zarys instytucji*, Gdańsk 2009.
- ZAGRODNIK J. i in., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz praktyczny do nowelizacji 2019*, Warszawa 2020.